

poniedziałek, 20.02.2023

Biblistyka a literatura

Biblistyka

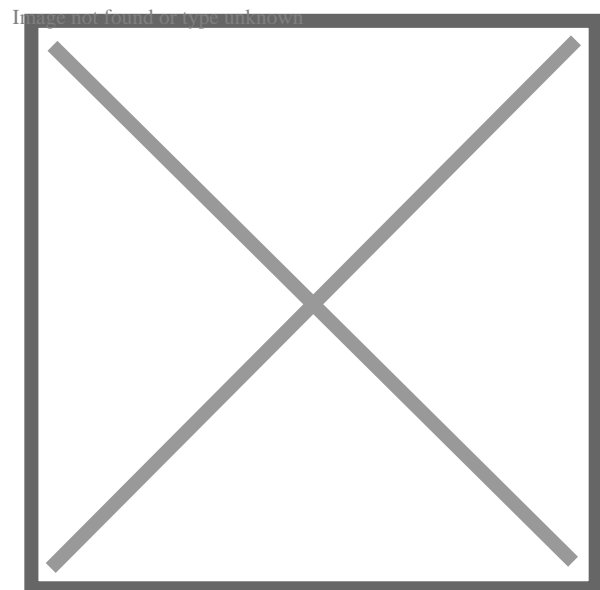
Biblistyką / Krytyką biblijną określa się grupę dyscyplin naukowych, których przedmiotem badań jest Pismo Święte. Bibliści w swojej pracy korzystają z osiągnięć archeologii, krytyki literackiej, historii, filologii i nauk społecznych. Starają się ustalić m.in. pierwotne słownictwo ksiąg, datę powstania, genezę, cechy stylu języka biblijnego, motywy i sposoby myślenia autorów oraz wartość tekstów biblijnych jako dzieł literackich.

Biblistyka jest często utożsamiana z teologią i traktowana jako jej część, niemniej na całym świecie możliwość studiowania i badania tekstów biblijnych oferują także uniwersytety świeckie. Katedry biblistyki pojawiają się na wydziałach religioznawstwa, judaistyki, historii czy literatury porównawczej. Bibliści nie muszą być ludźmi wierzącymi, choć w praktyce większość badaczy jest zaangażowana religijnie.

Współcześnie bibliści kładą duży nacisk na interpretacje tekstów biblijnych w oryginalnym kontekście historycznym. Konieczna jest także znajomość języków, w których została spisana Pismo Święte, tj. hebrajskiego, aramejskiego i greckiego.

Podział biblistyki nie jest jasno określony. Wśród działów wymieniana jest introdukcja (czyli wstęp do Pisma Świętego), egzegeza biblijna, hermeneutyka biblijna, teologia biblijna oraz tzw. nauki pomocnicze (archeologia biblijna, historia biblijna, geografia biblijna, filologie biblijne).

Hermeneutyka biblijna

Celem hermeneutyki biblijnej jest ustalenie wytycznych interpretacji tekstu biblijnego. W ten sposób przygotowuje podstawę dla egzegezy.

Pierwsze zasady hermeneutyki opracowali jeszcze w starożytności Orygenes, św. Hieronim oraz św. Augustyn. Szczególny rozwój hermeneutyki przypada jednak na XVI wiek, czyli okres reformacji, która postulowała konieczność powrotu do biblijnych źródeł wiary chrześcijańskiej.

Poddyscyplinami hermeneutyki są: noematyka (teoria znaczeń Pisma Świętego), heurystyka (metodologia odkrywania znaczeń Pisma) oraz proforystyka (nauka o formach wykładni znaczeń).

Jedną z gałęzi biblistyki. Egzegeza jest wyjaśnianiem znaczenia tekstów Pisma Świętego. Celem egzegetów jest nie tylko ustalenie, co autorzy biblijni zamierzali powiedzieć w oryginalnym kontekście, ale również odpowiedzenie na pytanie: jak należy odczytywać tekst w czasach współczesnych - co on dzisiaj oznacza.

Biblia jako dzieło literackie

Przy analizie Biblii jako dzieła literackiego można napotkać się z szeregiem problemów. Przede wszystkim należy pamiętać, że formy literackie zastosowane przez pisarzy biblijnych były im współczesne i możemy nie znaleźć ich odpowiedników w dzisiejszych czasach. Trzeba mieć na uwadze również osobisty styl autora np. wytworny styl proroka Izajasza diametralnie różni się od stylu proroka Amosa, który był pasterzem. Ogromne znaczenie mają również okoliczności powstania danej księgi, czyli kontekst historyczny.

Kompozycja

Podział Biblii na rozdziały datuje się na XII wiek. Dokonał go arcybiskup Canterbury, Stefan Langdon. Z kolei podział na wersety został wprowadzony dopiero w XVI wieku przez drukarza Roberta Stephena. Również podtytuły fragmentów (obejmujące całe rozdziały bądź kilka wersetów), które pojawiają się np. w Biblii Tysiąclecia, pochodzą z czasów współczesnych.

Gatunki literackie w Biblii

Do gatunków literackich wyróżnianych w Biblii należą: poemat epicki, saga rodowa, opowiadanie, kronika, przypowieść, dialog i monolog filozoficzny, psalm, hymn, pieśń, w tym pieśń miłosną (Pieśń nad pieśniami), przysłowie, kazanie (Kazanie na Górze), aforyzm, modlitwa, mowa religijna, wyrocznia (proroctwo), list, przekleństwo, zbiór praw (kodeks) oraz apokalipsa (Apokalipsa św. Jana).

Styl Biblijny

Badacze, pomimo niejednorodności stylu biblijnego, wyszczególnili szereg jego charakterystycznych cech, do których należą m.in.:

- Paralelizm składniowy
- Zdania długie, wielokrotnie złożone
- Łączenie zdań spójnikami a,i (wielospójnikowość)
- Imięstwowowe równoważniki zdań (zwłaszcza imięstów przysłówkowy uprzedni, tj. zakończony na -wszy, -wszy)
- Inwersja
- Ton patetyczny, podniosły
- Rozbudowana symbolika i alegoryczność
- Określenie antropomorficzne używane w kontekście przyrody i Boga
- Obecność archaizmów
- Obrazowość np. przypowieści, analogie

PISARZE W STYLU MIKOLAJA, poprzez zapożyczanie biblijnej formy językowej. MIKOLAJ IPIOWIEC KOŚCIELNY 38,06:45H IPIOWIEC KOŚCIELNY, nazywa się stylizacją biblijną. Pisarze najczęściej świadomie wykorzystują styl biblijny, aby podnieść rangę własnego dzieła.

Biblizmy

Biblizmami nazywa się wyrazy lub stałe związki wyrazowe, których źródło znajduje się w tekście biblijnym. Używane są w znaczeniach przenośnych, często w przysłowiacz. Do najpopularniejszych należą m.in.:

Alfa i Omega - w Biblii jest to określenie Boga (Ap 1,8). Obecnie w języku potocznym jest to wyrażenie używane odnośnie człowieka wszechwiedzącego, autorytetu.

Manna z nieba - niespodziewana pomoc, ratunek z trudnej sytuacji, mówi się np. „spadłeś mi jak manna z nieba”. Źródło w Księdze Wyjścia (Wj 16).

Syn Marnotrawny - człowiek, który wszedł na złą ścieżkę, ale zorientował się, że postępował niewłaściwie i skruszony nawrócił się na dobrą drogę. Źródło w Ewangelii Łukasza (Łk 15,11-32)

Zakazany owoc - coś co jest zabronione, a przez to pociągające i interesujące, stąd mówi się, że „zakazany owoc najlepiej smakuje”. Źródło w opowieści o grzechu pierworodnym (Rdz 3)

Sodoma i Gomora - miejsce rozpusty, zepsucia moralnego, siedlisko grzechu, chaos, bałagan. Źródło w historii zniszczenia Sodomy i Gomory (Rdz 19).

Hiobowe wieści - informacje tragiczne, złe, smutne. Biblizm nawiązuje do historii postaci biblijnej o imieniu Hiob (Księga Hioba).

Koziół ofiarny - osoba, która jest niesprawiedliwie obarczana winą za czyny innych. Koziół był ofiarą przebłągalną za grzechy Izraela (Kpł 16,20-22).

Miłosierny Samarytanin - człowiek, który bezinteresownie pomaga innym, nie jest obojętny wobec cierpienia bliźniego. Źródło w przypowieści z Ewangelii Św. Łukasza (Łk 10,30-37).

Ziemia obiecana - nagroda za wysiłki, miejsce szczęścia i dobrobytu.

Wieża Babel - symbol pychy, braku umiaru i zuchwałości. Źródło w Księdze Rodzaju (Rdz 11,1-9).

Salomonowy wyrok - wyrok mądry i sprawiedliwy. Źródło w 1. Księdze Królewskiej (1Krl 3,16-28).

Zaczynać od Adama i Ewy - zaczynać od początku.

Przenieść się na łono Abrahama - umrzeć.

Chodzić od Annasza do Kajfasza - próbować coś załatwić bez skutku.